

Fakultetsko je vijeće Filozofskog fakulteta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku imenovalo na sjednici 30. lipnja 2010. godine Povjerenstvo za ocjenu doktorskog rada Tine Varga Oswald: *Poetički međuprostor Petera Esterházyja između kasnog modernizma i postmodernizma* iz znanstvenog područja humanističkih znanosti, znanstvenog polja filologije, znanstvene grane teorija i povijest književnosti koje podnosi izvješće:

Povjerenstvo za ocjenu doktorskog rada

Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

1. professor emeritus Stanislav Marijanović, Filozofski fakultet Osijek, predsjednik
2. prof. dr. sc. Branka Brlenić-Vujić, mentorica, članica
3. prof. dr. sc. István Lukács, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, Magyarország, član

IZVJEŠĆE

Uvidom u dokumentaciju ustvrdili smo da je Tina Varga Oswald rođena 1. travnja 1982. godine u Osijeku. Osnovnu školu i gimnaziju završila je u Belom Manastiru. Diplomirala je Hrvatski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu u Osijeku 2005. godine s temom iz Svjetske književnosti *Tradicija u Ecovim postmodernističkim romanima* kod mentorice prof. dr. sc. Branke Brlenić-Vujić. Poslijediplomski doktorski studij *Književnost i kulturni identitet* upisuje 2006./ 07. na Filozofskom fakultetu u Osijeku.

U kontinuitetu od akademske 2005./ 06. godine izvodi seminarsku nastavu iz predmeta *Svjetska književnost* na dodiplomskom studiju kao vanjska suradnica, a potom kao asistent na Katedri za književnost na Odsjeku za hrvatski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu u Osijeku, da bi na diplomskom studiju izvodila i seminarsku nastavu na predmetima *Europska kratka priča* i *Hrvatska i europska avangardna kretanja u prvoj polovici 20. stoljeća*. Do sada je održala ukupno 555 sati seminarske nastave što u preračunatoj normi iznosi satnicu 416,25 sati. U govoru i pismu služi se mađarskim i engleskim jezikom.

Majka je jednoga djeteta.

Sudjeluje na međunarodnom znanstvenom projektu *Ivo Andrić: Graz – Österreich – Evropa/ Ivo Andrić: Graz – Austrija – Evropa*, Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität Graz, Austriji, 2008., 2009, 2010.; kao i na međunarodnim znanstvenim

skupovima u Budimpešti, Mađarska, 2009. i 2010.; u Liberecu, Češka, 2009. godine; na međunarodnom skupu slavista u Opatiji u kontinuitetu od 2007. godine do danas; na Četvrtom hrvatskom slavističkom kongresu u Varaždinu, 2006. godine; Petom hrvatskom slavističkom kongresu u Rijeci, 2010. godine, Zadarskim filološkim danima II., 2007. godine i Riječkim filološkim danima 8, 2008. godine.

Radovi Tine Varga Oswald recenzirani su i ocjenjeni kao izvorni znanstveni radovi (11 izvornih znanstvenih radova – od toga 6 s međunarodnom recenzijom) s navedenog međunarodnog znanstvenog projekta, u zbornicima s međunarodnih znanstvenih skupova, kao i radovi sa Zadarskih i Riječkih filoloških dana. U radovima se bavi komparativnim istraživanjem poetike kratke proze u širokom rasponu od epohe humanizma i renesanse do epohe modernizma u svjetskoj i hrvatskoj književnosti; kao i komparativističkim temama vezanim uz avangardna kretanja u Europi i liriku 20. stoljeća. Radovi ne obuhvaćaju prerađena poglavlja iz doktorskog rada. Objelodanila je i jedan stručni rad.

Do sada je bila sumentorica s nositeljicom predmeta Svjetska književnost i Europska kratka priča prof. dr. sc. Brankom Brlenić-Vujić na preddiplomskom (7) i diplomskom studiju (3) pristupnicima.

Priredila je sa studentima za tisak (i osigurala financijsku potporu) Zbornik radova osamnaest studenata naslovljen *Priča, pripovijedanje, interpretacija* u cilju predstavljanja seminarskih studentskih radova koji su uvod u znanstveno istraživanje i iščitavanje ne samo tekstova nego i propitivanje relevantne literature kao poticaj za daljnje istraživanje studenata i uključivanje u akademsku zajednicu.

Fakultetsko je vijeće na sjednici održanoj 28. siječnja 2009. godine prihvatilo temu doktorskog rada Tine Varga Oswald: *Poetički međuprostor Pétera Esterházyja između kasnog modernizma i postmodernizma* u sastavu povjerenstva: akademik Krešimir Nemeč, Filozofski fakultet, Zagreb, predsjednik; prof. dr. sc. Branka Brlenić-Vujić, Filozofski fakultet, Osijek, mentorica, članica; prof. dr. sc. István Lukács, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, Magyarország, član.

Opis doktorskog rada

Doktorski rad Tine Varga Oswald *Poetički međuprostor Pétera Esterházyja između kasnog modernizma i postmodernizma* obaseže 195 stranica. Rad se sastoji od tri poglavlja:

1. UVOD (Suvremena književnost srednjoeuropskog kulturnog kruga; Odnos književnosti i povijesti u srednjoeuropskom prostoru; Književno-teorijska razmatranja: između modernizma i postmodernizma; Péter Esterházy i mađarska književnost;),
2. RAZVOJ SUVREMENE PROZE PÉTERA ESTERHÁZYJA UNUTAR SVJETSKE KNJIŽEVNOSTI (*Hrabalova knjiga* kao srednjoeuropski prostor privatnog i javnog diskursa Pétera Esterházyja i Bohumila Hrabala; Srednjoeuropski imaginarij Pétera Esterházyja u romanu; *Pogled grofice Hahn-Hahn*; Jezična kombinatorika *Žena* i (*Nevidljivih*) *gradova* Pétera Esterházyja i Itala Calvina; Uloga fragmenta u mađarskoj kratkoj priči; *Visoko i nisko* u nogometnoj literaturi srednjoeuropske književnosti i kulture; Konstrukcija i dekonstrukcija identiteta u *Harmoniji caelestis* i njezinom *Poboljšanom* izdanju; Historiografska *fikcija*; U susret *dramatizaciji Poboljšanog izdanja*),
3. ZAKLJUČAK (Na koncu: *od izvora do ušća*, Izvori, Literatura, Sažetak, Abstract, Životopis).

Uvod

U uvodu je riječ o četirima poglavljima kojima se ukazuje na opseg proučavanja suvremene književnosti srednjoeuropskog kulturnog kruga, na odnos književnosti i povijesti u istome, na pripadajuća književno-teorijska razmatranja u okvirima modernizma i postmodernizma, od kojih posljednje poglavlje stavlja naglasak na cjelokupno stvaralaštvo mađarskog književnika Pétera Esterházyja u kontekstu mađarske odnosno srednjoeuropske književnosti.

Svrha i cilj

Svrha i cilj su istraživanja Tine Varga Oswald potvrditi književno stvaralaštvo Pétera Esterházyja (1950.) u *postmodernom prijelomu* srednjoeuropskog prostora s naglaskom na povijesni kontekst tranzicijskih zemalja počevši od sedamdesetih godina 20. stoljeća pa sve do danas. Utvrđivanje pripadnosti jedinstvenog Esterházyjevog opusa na granici kasnog modernizma i postmodernizma, u kojem ga bogatstvo intertekstualnih, ali i autoreferencijalnih postupaka čine književnikom izrazito individualizirana stila, na tragu je određenja srednjoeuropskog postmodernističkog i postkolonijalnog proznog modela. Riječ je o njegovim sljedećim književnim djelima: *Hrabalova knjiga* (1990.), *Čudnovati život ribice* (1991.), *Utvrda od bjelokosti* (1991.), *Pogled grofice Han-Han* (1992.), *Žena* (1995.), *Harmonia caelestis* (2000.), *Zastrašivanje strašila: antologija mađarske kratke priče* (2001.),

Poboljšano izdanje (2002.), *Valoviti Balaton: antologija suvremene mađarske novele* (2005.), *Njemačka u šesnaestercu* (2006.). Upozoravajući na neposredni utjecaj povijesnog konteksta tranzicijskih zemalja Tina Varga Oswald daje usporedbu Esterházyjevog opusa s ostalim književnicima i pripadajućim djelima srednjoeuropskog književnog prostora; primjerice: Franz Kafka, *Proces*; Bohumil Hrabal, *Prvo šišanje*; Gradić gdje je vrijeme stalo; Milan Kundera, *Smiješne ljubavi*; Šala; Jaroslav Hašek, *Doživljaji dobrog vojnika Švejka za svjetskog rata*; Italo Calvino, *Nevidljivi gradovi*; Umberto Eco, *Otok prethodnog dana*; Claudio Magris, *Dunav*; *Zastrašivanje strašila: antologija mađarske kratke priče*; Danilo Kiš *Enciklopedija mrtvih*; *Valoviti Balaton: antologija suvremene mađarske novele*; László Darvasi, *Tajna svjetska reprezentacija*; *Slobodni udarac: nogometne priče*; Miroslav Krleža, *Zastave*; Thomas Mann *Buddenbrookovi* (1901.); i dr.

Unutar tih književno-povijesnih odrednica potvrđuje se imanentna povijest mađarskog romana u odnosu na svjetsku koja slijedi makrostrukturne procese prepletanjem odrednica kasnog modernizma i postmodernizma. U njima se jasno očituju obilježja temeljnih načela modernističke tradicije, ali i problematiziranja odnosa visoke i trivijalne književnosti.

Teza doktorskog rada

Teza naslovljenog doktorskog rada *Poetički međuprostor Pétera Esterházyja između kasnog modernizma i postmodernizma* u kojemu je riječ o književnim djelima Pétera Esterházyja u *postmodernom prijelomu* srednjoeuropskog prostora treba odgovoriti na postavljena pitanja i ponuditi osnovu za daljnje istraživanje. Riječ je o ukazivanju na književnoteorijski pojam strukture srednjoeuropskog književnog kruga kao odrednice koja se smatra ključnom u Esterházyjevoj analizi i razvidnoj književnopovijesnoj periodizaciji, gdje fluidni identitet Srednje Europe u odnosu na poetiku Pétera Esterházyja potvrđuje cjelinu i obrnuto. Struktura suvremene književnosti koja proizlazi iz analize srednjoeuropskog korpusa ovdje odgovara suvremenoj srednjoeuropskoj stvarnosti. Stoga, neprestano variranje mita, utopije i zbilje ostaje i dalje otvoreno u okviru određenja identiteta autora/ pripovjedača odnosno (auto)biografskog i povijesnog konteksta koji potvrđuje suvremenu *historiografsku fikciju* srednjoeuropskog romana. Promjena pristupa i događaja, neposredni doticaj sa zbiljom, u odnosu na romanesknu sukcesivnost, konstrukcija i dekonstrukcija, Esterházyja dovodi do *katarze* u samo jednom pogledu prema zrcalu. Tina Varga Oswald zaključak će izvesti iz istih, potvrđujući ne samo srednjoeuropsku kolektivnu povijest, nego i srednjoeuropski pojedinačni identitet.

Suvremene relevantne teze teoretičara

Rad se temelji na postavkama više književnoteorijskih radova o postmodernizmu i teoriji intertekstualnosti relevantnih autora kao što su: Gérard Genette, Umberto Eco, Brian Mc Hale, David Lodge, Jean-Francois Lyotard, Krešimir Nemeć, Viktor Žmegač, Milivoj Solar, John Barth, Szabó Ernó Kulcsár, Nikola Petković, Dubravka Oraić-Tolić, Linda Hutcheon i Istvána Lukácsa i njegovih znanstvenih radova vezanih uz mađarsku književnost.

Uz navedene znanstvenike Tina Varga Oswald podastire opsežnu relevantnu literaturu koju je morala iščitati kako bi pristupila izradi doktorskog rada.

Relevantne spoznaje o književnim djelima Pétera Esterházyja Tina Varga Oswald pretraživala je kao izvornu građu u pismohrani Nemzeti könyvtár (Nacionalna knjižnica) u Budimpešti prevodeći je s originala na hrvatski jezik. Unutar teorijske podloge navedenih književnoteorijskih radova unosila je interpretirala autorove nepoznate i izvorne tekstove u hrvatskoj znanosti o književnosti.

Polazišne hipoteze i očekivanja

Rad temeljem polazišnih hipoteza i očekivanja doprinosi boljem razumijevanju Esterházyjevog opusa, kao i odrednica kasnog modernizma i postmodernizma unutar povijesnog konteksta tranzicijskih zemalja srednjoeuropskog prostora u odnosu na reprezentativna književna djela svjetske književnosti. Rad je istaknuo, također, primjenu intertekstualnosti i autereferencijalnosti kao osviještenih postmodernističkih postupka te književno-kritički i historiografski odredio jedinstvenost opusa Pétera Esterházyja unutar svjetske književnosti.

Metodološki postupci

U radu je zastupljeno više metodoloških postupaka koji su raspoređeni s obzirom na njegovu strukturu. Stoga se u uvodu koristiti deskripcija, u razradi komparativni i problemski pristup, analiza i interpretacija, a u zaključku sinteza i indukcija. Induktivno-deduktivnu metodu pridruženu metodi deskripcije pristupnica je koristila da bi usustavila spoznaje vezane uz prostor znanosti o književnosti. Komparativnom analizom povukla je usporedbe unutar djela iz svjetske književnosti, posebice obuhvativši srednjoeuropski prostor. Unutar ovih suodnosa

pristupila je interpretaciji i analizi onih značajki u Esterházyjevom književnom djelu koje ga povezuju sa svjetskom književnošću, odnosno srednjoeuropskim prostorom, a potom na ono što je različito i što predstavlja jedinstveni i originalni opus Pétera Esterházyja. Metoda analize i interpretacije Esterházyjevog književnog djela unutar komparativnog pristupa nadopunjena povijesnom odrednicom književnog opusa otvorila je pristup sintezi cjelokupna književnog djela unutar svjetske književnosti s naglaskom na srednjoeuropski identitet i odgovor što on predstavlja u književnom djelu. Također, u okviru suvremene znanosti o književnosti tragom Solarove znanstvene metodologije iz knjige *Retorika postmoderne* otvorila je aktualno pitanje odnosa *visokog* i *niskog* u književnosti, odnosno prepletanje sinkronije s dijakronijom.

Rezultati istraživanja i interpretacija

Iz perspektive pregleda srednjoeuropskog književnog korpusa s naglaskom na mađarskog književnika Pétera Esterházyja, pored nužno prikazanih razmijenjenih metanarativnih postupaka i oblika, obuhvaćeno je razdoblje modernizma i postmodernizma. Razvoj Esterházyjeve proze od kasnog modernizma prema postmodernizmu Tina Varga Oswald slijedi iz udjela recepcije ostalih srednjoeuropskih književnika, glazbenika, filozofa, povjesničara, umjetnika. Esterházyjev opus interpretira intertekstualno i intermedijalno u odnosu prema književnicima: Bohumilu Hrabalu, Milanu Kunderi, Claudiju Magrisu, Franzu Kafki, Jaroslavu Hašku, Miroslavu Krleži, Danilu Kišu (u svojim književnim opusima ističu opoziciju pojedinca i države koja je sadržana oksimoronom „nemoćnih“ protagonista koji djelomično pružaju ili ne pružaju izravni otpor u okviru zadanih istina; uz posljednjeg je vezan i odnos oca i sina, kao i razvidni književni postupci i autobiografija), Umberto Ecu (kombinatorika tradicije u ironijskom ključu; prepletanje visokog i niskog u književnosti), Italu Calvinu (fragmentiranost; strukturna međuovisnost elemenata u sinkronijskim presjecima, za razliku od dijakronijskog istraživanja odvojenih elemenata; žanrovska raznovrsnost), Thomasu Mannu (generacijski roman; sklonost prema glazbi), filozofima: Ludwigu Wittgensteinu, Karlu Marxu, Martinu Heideggeru (filozofska rasprava vezana uz postojanje Dunava i granica) kao i glazbenicima: Béli Bartóku (obilježje folklorne glazbe) i Josephu Haydnu (polifonija). Prinoseći obilježja srednjoeuropskog književnog kruga Esterházy mađarsku nacionalnu književnost čini bogatijom ne samo svojim iznimnim stvaralaštvom nego i postmodernističkim inovativnim postupcima jedinstvenim u odnosu na svoju pripadnost. "Jedan od takvih postupaka ogleda se i u određenju mita: u kasnom

modernizmu pokušava se doprijeti do nekih temeljnih pitanja ljudskog postojanja koja se žele uokviriti i zatvoriti mitom, dok se u postmodernizmu nastoji opovrgnuti takvo određenje mita, otvoriti ga se, on se izjednačava, ne samo sa oblicima znanstvene, nego i životne djelatnosti.", naglašava Tina Varga Oswald. Takav se književno-teorijski, ali i kulturno-geopolitički razvoj zorno ogleda kao spoznaja i rezultat istraživanja doktorskog rada Tine Varga Oswald u kronologiji i interpretaciji književnog stvaralaštva Pétera Esterházyja.

Zaključak

Esterházyjevi postmodernistički romani – centoni – svojim intertekstualnim i autoreferencijalnim osviještenim postmodernističkim postupcima, tematsko-problemskim poveznicama u književno-kritičkom i historiografskom određenju fenomena srednjoeuropskog prostora potvrđuju tezu doktorskog rada Tine Varga Oswald – jedinstvenost opusa Pétera Esterházyja unutar svjetske književnosti na granici kasnog modernizma i postmodernizma, upozoravajući na inovativne postupke u književnom autorovom djelu kao originalnost: intertekstualnost, autoreferencijalnost, pometanje žanrova, prepletanje *visokog* i *niskog* u književnosti, kombinatorika tradicije u ironijskom kodu, fragmentacija i disperzija privatnog i javnog, rizomska struktura, umnažanje različitosti u istome, polifonija istog *imena* a različitog značenja, problematiziranje i supostojanje mita i zbilje kao zajedničke odrednice identiteta u okviru srednjoeuropskog kulturno-geopolitičkog prostora.

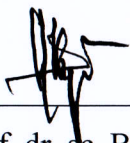
Ocjena

U doktorskome radu *Poetički međuprostor Pétera Esterházyja između kasnog modernizma i postmodernizma* Tina Varga Oswald opravdala je postavljenu tezu u utvrđivanju pripadnosti jedinstvenog Esterházyjeva opusa na granici kasnog modernizma i postmodernizma u kojem ga bogatstvo intertekstualnih, ali i autoreferencijalnih, relacija čine piscem izrazito individualizirana stila koji sam stvara svoj prozni model unutar svjetske književnosti s posebnim osvrtom na srednjoeuropski prostor i identitet. Doktorski rad iscrpno i sveobuhvatno razmatra književno djelo Pétera Esterházyja i upućuje na monografiju. Budući da je Tina Varga Oswald ispunila sve formalne uvjete za stjecanje doktorata znanosti, predlažemo Fakultetskom vijeću Filozofskog fakulteta u Osijeku da prihvati ocjenu povjerenstva i odobri obranu doktorskog rada *Poetički međuprostor Pétera Esterházyja*

između kasnog modernizma i postmodernizma 22. 10. 2010. godine na Filozofskom fakultetu u Osijeku.

23.
U Osijeku, rujna 2010.

professor emeritus Stanislav Marijanović, predsjednik

prof. dr. sc. Branka Brlenić-Vujić, mentorica, članica

prof. dr. sc. Branka Brlenić-Vujić

prof. dr. sc. István Lukács, član

